

PATVIRTINTA
VšĮ „Smalsučių slėnis“ direktoriaus
2025 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. V-19

**VŠĮ „SMALSUČIŲ SLĖNIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

**2025m.
Vilnius**

Turinys

I. BENDROSIOS NUOSTATOS	1
1.1 MŪSŲ POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ(SI)	1
1.2 UGDYMĄ(SI) GRINDŽIANČIOS VERTYBĖS	3
1.3 VAIKAI IR JŲ POREIKIAI.....	3
1.4 TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI	5
1.5 REGIONO YPATUMAI IR MOKYKLOS SAVITUMAS	5
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	7
III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI	8
IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS.....	10
Vaiko galios.....	11
Ugdymo(si) sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“	12
Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“	19
Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“	29
Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“.....	37
Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“.....	49
V. VAIKŲ UGDYMOSI PAŽANGA, UGDYMOSI TĖSTINUMAS	57

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1 MŪSŲ POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ(SI)

VšĮ „Smalsučių slėnis“ (toliau-Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaiga) užtikrina jaukią namų aplinką, orientuojasi į individualius vaikų poreikius, atviras pokyčiams, išlaikantis tradicijas ir lietuvių papročius bei kultūrą.

Ikimokyklinės ir priešmokyklinės ugdymo įstaigos tikslas, kad vaikai galėtų išaugti kaip savarankiški, kūrybingi, atsakingi ir empatiją turintys asmenys, kurie gerbia save ir kitus, yra pasirengę nuolatos tobulėti, pagal savo galias ir gebėjimus ir prisidėti prie savo bendruomenės ir pasaulio gerovės. Toks tikslas ugdo vaiką kaip asmenybę, kuri geba susidoroti su gyvenimo iššūkiais ir išlaikyti sveiką santykį su pasauliu.

Įstaiga prieinama ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams (nuo 1,5 iki 6/7 metų) iš Vilniaus miesto ir rajono. Įstaigoje daug dėmesio skiriama vaikų sveikos gyvensenos įgūdžių formavimui, fizinės sveikatos, emocinių ir socialinių kompetencijų ugdymui. Siekiant, kad ugdomi vaikai įgytų daugiau socialinių ir emocinių sunkumų įveikimo gebėjimų, skatinant jų pozityvų elgesį bei siekiant geresnės emocinės savijautos, įstaigoje mokymuisi naudojame interaktyvias lentas.

Prioritetinės veiklos kryptys:

patirtinio ugdymo koncepciją atliepiantis STEAM sričių (gamtamokslinis, technologinis, inžinerinis, meninis ir matematinis) ankstyvasis ugdymas, kuris yra integruojamas per kasdieninę rutiną, žaidimus, patirtinę veiklą, pačių ir socialinių partnerių organizuojamus projektus taip pat gali būti puikus įrankis, nes vaikams suteikia galimybę mokytis iš kitų, dirbti komandoje, dalintis idėjomis ir spręsti problemas kartu. Tokie projektai gali būti organizuojami tiek vaikų grupėje, tiek su suaugusiųjų, mokytojų, ar net kitų institucijų pagalba, ir apimti įvairias STEAM sritis, nuo gamtos mokslų iki meninių kūrybų.

Darželis be sienų – tai puikus ir novatoriškas požiūris į ankstyvąjį ugdymą, kuris suteikia vaikams galimybę mokytis ir tyrinėti pasaulį ne tik uždaroje patalpoje, bet ir gamtos aplinkoje. Šis požiūris ne tik padeda plėtoti vaikų žinias ir įgūdžius, bet ir skatina juos aktyviai dalyvauti bendruomenės gyvenime, formuojant socialinius ryšius bei gerinant fizinę sveikatą. Orientavimosi žygis, organizuojamas kasmet, yra puikus pavyzdys, kaip integruoti STEAM principus į neformalią mokymosi aplinką. Žygiai ir kitos išvykos už darželio ribų gali būti labai naudingos vaikams, nes jie suteikia galimybę: tyrinėti gamtą, išmokti

orientuotis ir naudotis technologijomis (žemėlapiams, kompasais), skatinti fizinį aktyvumą ir komandinį darbą, plėtoti kūrybiškumą ir problemų sprendimo įgūdžius, integruoti meninius ir kultūrinius elementus.

Darželis be sienų taip pat stiprina bendruomenės jausmą, nes visi – vaikai, tėvai, mokytojai ir kiti darbuotojai – kartu dalyvauja šiame įvykyje, dalijasi patirtimi ir stiprina tarpusavio ryšius. Tai padeda kurti pasitikėjimą, bendradarbiavimą ir atsakomybės jausmą už bendrą tikslą.

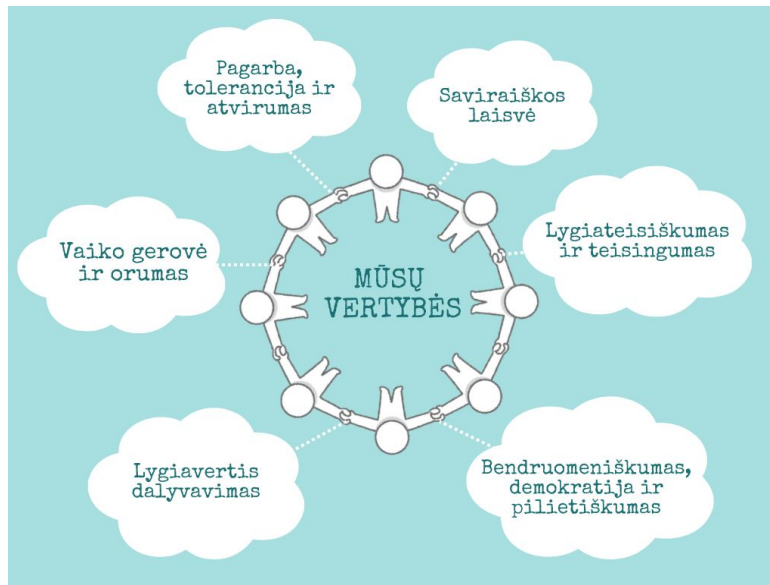
Šio tipo veiklos skatina vaikus pamatyti mokymąsi kaip nuolatinį ir smagų procesą, kuris vyksta ne tik darželyje, bet ir už jos ribų, gamtoje ir kasdienybėje. Jie mokosi ir augina savo smalsumą, atranda pasaulį bei išmoka jį gerbti ir suprasti.

Kontekstai vaikų kasdieniniame gyvenime yra labai svarbūs, nes jie leidžia vaikams natūraliai ir laisvai išreikšti savo žaismingumą bei smalsumą. Vaikai, per žaidimus ir įvairias veiklas, ne tik atranda naujas idėjas, bet ir formuoja socialinius įgūdžius, kurie padeda jiems geriau suprasti savo aplinką bei bendrauti su kitais. Žaismingumas ir eksperimentavimas yra esminiai vaikų vystymosi aspektai. Žaisdami, vaikai mokosi spręsti problemas, kurti naujas taisykles ir prisitaikyti prie įvairių situacijų. Pavyzdžiui, statydami bokštus iš kaladėlių, jie gali išmokti kantrybės, koordinacijos ir kūrybiškumo. Žaidžiant lauke su draugais, vaikai dažnai susiduria su iššūkiais, kuriuos reikia įveikti bendradarbiaujant, dalinantis žaislais ir taisyklėmis. Eksperimentavimas su įvairiomis medžiagomis, žaislais ar gamtos elementais (pavyzdžiui, smėliu, vandeniu, lapais) suteikia vaikams galimybę tyrinėti pasaulį ir patirti džiaugsmą iš atradimų. Tai ugdo jų kūrybiškumą ir gebėjimą rasti sprendimus, kai kažkas nesiseka. Tokie kasdieniai kontekstai, kaip žaidimai, sąveika su kitais vaikais, gamtos tyrinėjimas, gali tapti puikiais būdais atskleisti vaikų žaismingumą ir skatinti jų pažinimo procesą. Tai padeda ne tik vystyti intelektualiai, bet ir emociniu bei socialiniu lygiu.

Universalus dizainas mokymuisi, tai sėkmingas procesas, kurio metu visi vaikai turi vienodas galimybes sėkmingai dalyvauti ugdymosi procese, nepaisant jų individualių skirtumų ar poreikių. Tai leidžia sukurti lanksčią ir įtraukią ugdymo aplinką, kuri remiasi vaiko stiprybėmis ir suteikia reikiamą paramą, kad vaikas galėtų augti ir tobulėti, kurdamas sveikus ir tvirtus pagrindus visam gyvenimui.

1.2 UGDYMA(SI) GRINDŽIANČIOS VERTYBĖS

Mūsų vertybės kalba apie tai, kas esame ir kuo siekiame būti; nesvarbu, ar esame vaikas, mokytojas, darbuotojas, mama ar tėtis. Vertybės padeda mums mokytis kartu ir keliauti per gyvenimą. Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis.

1.3 VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Lopšelyje–darželyje ugdomi skirtingos asmeninės patirties, kultūros, įvairių unikalių poreikių vaikai nuo 1,5 iki 6/7 metų.

Pagrindinis vaikų nuo gimimo iki 1,5 metų poreikis – saugumas. Todėl ypatingai svarbu šiuo laikotarpiu kuo dažniau vaikus glausti, raminti, nešioti – taip kuriant saugų pasaulį. 1,5–3 metų mažyliai pradeda aktyviai tyrinėti pasaulį. Šiuo amžiaus tarpsniu vaikui gyvybiškai svarbu pačiam atrasti, pasiekti, nuspręsti. Nuo 4 iki 6/7 metų labiausiai vystosi vaikų iniciatyvumas, todėl jis nori išbandyti naujais dalykų, pažinti, eksperimentuoti, kurti.

Lopšelyje–darželyje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai:

žaidimo poreikis – vienas iš pagrindinių būdų vaikams ugdytis ir vystytis. Žaisdami įvairaus pobūdžio žaidimus vaikai ugdomi tuomet, kada jų žaidimas atitinka jų galimybes ir poreikius. Žaisdamas vaikas pažįsta artimąją aplinką, tyrinėja ir patiria atradimų džiaugsmą. Aktyviai veikdamas žaidiminėse situacijose vaikas kuria, išreiškia save bendrauja su

bendraamžiais ir suaugusiais, išklauso kitus, siūlo savo idėjas. Vaikai žaidžia sportinius žaidimus – futbolą, estafetes, varžybas, komandinius žaidimus;

saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus, reiškia sukurti stabilią, saugią, ramią ir dėmesingą aplinką, kurioje vaikas jaustųsi mylimas ir saugomas, užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;

pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas, tai naujų sumanymų, idėjų kūrimas, „minčių lietus“, problemų sprendimas, informacijos radimas ir jos pritaikymas, vaizduotės pratimai ir kt.. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

unikalus kiekvieno vaiko poreikiai, tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai.

1.4 TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Tėvai (globėjai, juos atstovaujantys asmenys) - svarbiausi vaikų ugdytojai. Jie yra atsakingi už vaiko gerovę, sveikatą ir kokybišką ugdymą, dalyvauja vaiko ugdymo ikimokyklinėse grupėse procese kaip partneriai. Lopšelio-darželio paskirtis – bendradarbiaujant su šeima ugdyti vaiką, atsižvelgiant į tėvų (globėjų) lūkesčius ir vaikų poreikius. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima grindžiamas abipusiu supratimu ir atsakomybe, geranoriškumu, pagarba, konfidencialumu, pagalba ir dėmesiu.

Tėvai (globėjai, juos atstovaujantys asmenys) nuolatos gauna informaciją apie ugdymo įstaigos darbo organizavimą, jos veiklos tikslus, uždavinius, ugdymo(si) turinį, skatinami dalyvauti ugdymo procese – teikti siūlymus organizuojant ugdymo procesus, organizuoti ekskursijas, asistuoti auklėtojai, talkinti organizuojant šventes ir pramogas. Nuolatinis ryšys naudingas visai darželio bendruomenei: tėvams (globėjams, juos atstovaujantiems asmenims), mokytojams, vaikams.

Bendravimui naudojame „Kinderviber“ programėlę, elektroninį pašta, uždaras Facebook grupes, susitikimus, individualius pokalbius, atvirų durų dienas ir pan.

1.5 REGIONO YPATUMAI IR MOKYKLOS SAVITUMAS

Lopšelis – darželis įsikūręs Vilniaus miesto Pilaitės mikrorajone, kuris yra dešiniajame Neries krante. Išlikęs Pilaitės dvaras, esantis Sudervėlės upelio kairiajame krante, jo teritorijoje įkurdintas Pilaitės vėjo malūnas, vandens malūnas, du piliakalniai (Pilaitės piliakalnis ir dvaro sodyba). Iš pietų, pietvakarių Pilaitę supa miškas, kuriame ketvirtus metus organizuojame kasmetinę orientacinį žygį, skirtą ugdymo įstaigos bendruomenei. Netoliese telkšo Gelūžės, Salotės, Baltiešos ežerai. Vaikai turi galimybę susipažinimas su augmenija ir gyvūnija, kuri suteikia galimybę augti kaip atsakingiems ir sąmoningiems asmenims, kurie gerbia gamtą ir rūpinasi jos išsaugojimu. Šis procesas gali tapti ne tik mokymosi šaltiniu, bet ir džiaugsmingu ir kūrybišku nuotykiu, kuris padeda vaikams geriau suprasti pasaulį, kuriame gyvena.

Ugdymosi programoje, siekiant praturtinti ugdymosi procesą naudojame STEAM metodiką, integruota į ankstyvąjį ugdymą, kuri skatina vaikų smalsumą ir problemų

sprendimo gebėjimus, ji apima skirtingas mokslo sritis ir padeda vaikams suprasti, kaip gamtos mokslai, technologijos, inžinerija, menai ir matematika tarpusavyje sąveikauja. Ši koncepcija leidžia vaikams mokytis ne tik apie teorinius faktus, bet ir apie tai, kaip šios žinios gali būti taikomos praktikoje, sprendžiant kasdienius iššūkius.

Gamtamokslinis ugdymas skatina vaikų tyrinėjimą ir stebėjimą, padeda suprasti gamtos dėsnius ir procesus. Tai gali būti įgyvendinama per lauko tyrinėjimus, eksperimentus ar gamtos stebėjimus.

Technologinis ir inžinerinis ugdymas leidžia vaikams susipažinti su įrankiais ir technologijomis, mokytis apie konstrukcijas, dizainą ir kūrybišką problemų sprendimą.

Meninis ugdymas suteikia galimybę vaikams išreikšti savo kūrybiškumą ir emocijas per įvairias meno formas, pavyzdžiui, tapybą, muziką, teatrą ar šokį. Tai padeda lavinti vaizduotę, kritinį mąstymą ir vizualinį suvokimą.

Matematinis ugdymas, kuris ugdo vaikų logiką ir gebėjimą spręsti problemas per įvairias žaidybines veiklas, užduotis ir struktūrizuotą mokymą. Tai taip pat apima kasdieninius praktinius uždavinius, kaip susijungti su kitomis STEAM sritimis, pavyzdžiui, skaičiavimai sodininkystėje, matavimai eksperimentuose ir t.t.

Integracija per kasdienę rutiną ir socialinius projektus STEAM metodika gali būti įtraukta į kasdienę vaiko veiklą, naudojant žaidimus, patirtinę veiklą ir įvairias užduotis, kurios atitinka vaikų amžių ir gebėjimus. Pavyzdžiui, užsiėmimai, kuriuose vaikai susiduria su realiais gyvenimo iššūkiais – kaip įrengti sodą, pasodinti augalus, pagaminti paprastą robotą arba sukurti meno kūrinį, naudojant gamtos medžiagas – yra puikus būdas integruoti įvairias STEAM sritis.

Svarbus vaidmuo tenka ir socialiniams projektams, kurie skatina bendradarbiavimą su ugdymo įstaigos vaikais ir suaugusiais. Bendruomenės projektai, kuriuose dalyvauja tiek vaikai, tiek tėvai ar socialiniai partneriai, padeda pritaikyti teorines žinias praktikoje ir skatina socialinį atsakomybės jausmą.

Skatinti vaikų kūrybiškumą ir smalsumą naudojant šiuolaikinius metodus ir technologijas, vaikai turi galimybę tapti aktyviais dalyviais savo mokymosi procese. Kūrybiškumo ir smalsumo skatinimas tampa esminiais veiksniais, padedančiais vaikams plėtoti gebėjimą mąstyti ne tik apie tai, ką jie žino, bet ir apie tai, kaip gali išspręsti naujas problemas. Pateikus įvairias problemų sprendimo galimybes ir skatindami vaikus tyrinėti naujas idėjas, mes ne tik padedame jiems įgyti žinių, bet ir ugdome jų pasitikėjimą savimi, kuris bus svarbus ir ateityje.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

1) **ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

2) **vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.** Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

3) **žaismės principas.** Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

4) **sociokultūrinio kryptingumo principas.** Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

5) **integralumo principas.** Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

6) **įtraukties principas.** Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

7) **kontekstualumo principas.** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

8) **vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.** Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

9) **lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.** Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdiennei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

10) **reflektyvaus ugdymo(si) principas.** Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

11) **šėimos ir darželio partnerystės principas.** Darželis ir šeima (globėjai) bendradarbiauja, užtikrina ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuria susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir darželio darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – puoselėti vaiko gebėjimus ir potencialą mokytis, atsižvelgiant į vaiko prigimtį, jo individualumą ir raidą, bendradarbiaujant su šeima, ugdyti vaiko savarankiškumo, kūrybiškumo, sveikos gyvensenos, aplinkos pažinimo ir mokėjimo mokytis pradmenis.

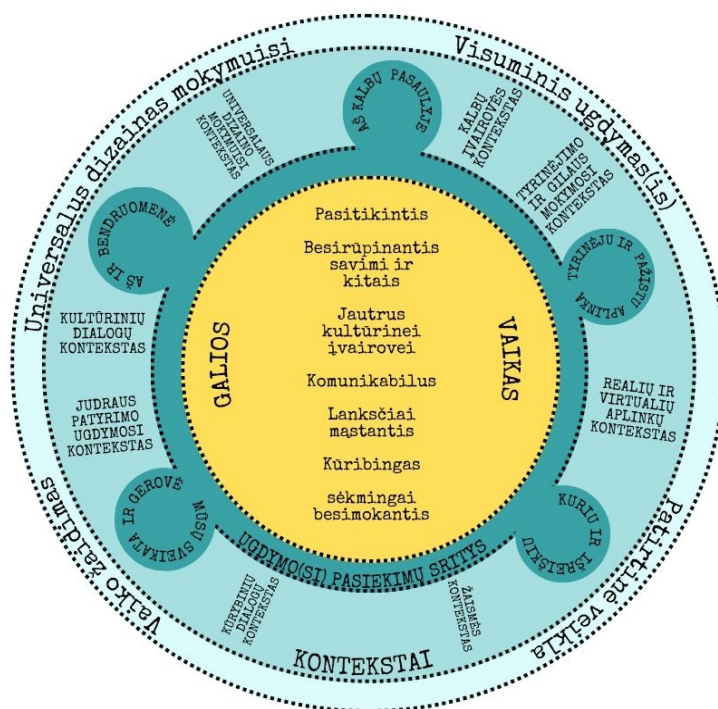

Uždaviniai:

1. Puoselėtų individualumą ir laisvę veikti.
2. Tenkintų savo poreikį įgyti saugios ir sveikos gyvensenos įgūdžius.
3. Ugdytusi gebėjimą bendrauti socialinėje aplinkoje (su bendraamžiais, bendruomene).

4. Kurtų pozityvius vaiko – šeimos - mokytojo santykius bendravimu ir bendradarbiavimu, vienas kito gerbimu.
5. Plėtotų individualias socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo galias.
6. Mokytųsi saviraiškos, kūrybiškumo.
7. Formuotųsi dorines, tautinės kultūros vertybes.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetiškas suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

Konceptualus ugdymo modelis sukuria lanksčią, visapusišką ugdymo aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus.

Ugdymo(si) centre yra vaikas ir 7 jo plėtojamos galios. Kiekviena vaiko raidą skatinanti visuminio ugdymo(si) sritis yra pritaikyta stiprinti ir ugdyti tam tikras vaiko galias, kurios būtinos siekiant visapusiško asmenybės vystymosi, per konkrečius vaiko pasiekimus. Mokytojas siekdamas plėtoti vaiko galias kuria kontekstus, tiek grupėje, tiek lauke, tiek

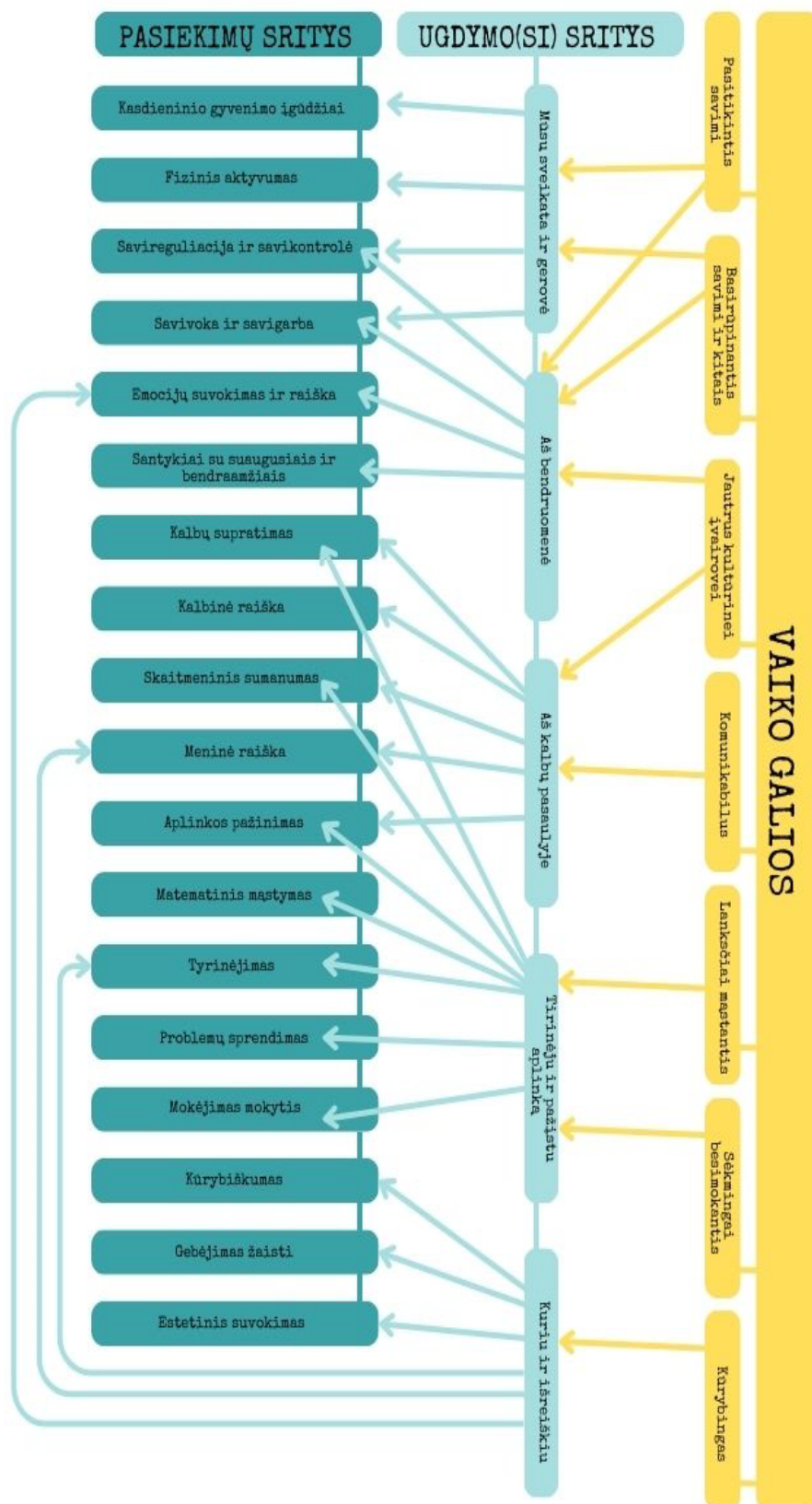
netradicinėje aplinkoje. Šis modelis skatina holistinį vaikų ugdymą, kuris apima ne tik akademinius gebėjimus, bet ir socialinius, emocinius, fizinius bei kūrybinius aspektus. Tai padeda kurti harmoningai besivystančią asmenybę.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra grindžiamas *visuminiu ugdymu* – ugdymo(si) procesas siekia užtikrinti subalansuotą visų 18 pasiekimų sričių pasiekimų plėtotę, atskirų ugdymosi sričių dermę, ugdymo ir ugdymosi procesų balansą; *universalium dizainu mokymuisi* – siekiama užtikrinti vaikų skirtųjų pripažinimą ir priėmimą, sukuriant sąlygas kiekvienam visavertiškai įsitraukti į bendrą ugdymo(si) procesą; pagrindine vaikų veikla *žaidimu* ir kita patirtine veikla (pajausti, tyrinėti, kurti, dalintis). Šie elementai sudaro tvirtą pagrindą vaikų visapusiškam ugdymui(si), siekiant harmoningo emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos ir kūrybos galių vystymosi.

Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis *Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis* (2023), atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymo(si) sritis ir jas apimančias pasiekimų sritis.

Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymo(si) srityje numatytos pasiekimų sritys, esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos ir pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos). Ikimokyklinio ugdymo turinį dėliojame pagal tai, ko norime pasiekti per tam tikrą amžiaus laikotarpį. Lentelėje fiksuojame galutinį siekiamą rezultatą 3 metų ugdytiniais ir 5/6 metų ugdytiniais. Vaikų pasiekimai į grupes jungiami pagal tiksle numatytas vaiko galias, kurios plėtojamos per vaiko raidą skatinančias visuminio ugdymo(si) 5 sritis.

Didelis dėmesys skiriamas patirtiniam, ugdymui, kuris apima vaiko protą, racionalias žinias jo pojūčius bei jausmus, grįstas tyrinėjimais, eksperimentavimu, atradimais, kūryba ir bendradarbiavimu. Vaikas, kaip jaunasis tyrėjas, atradėjas auginamas grupėje ir už jos ribų, skatinant intelektualią, kritinio mąstymo reikalaujančią veiklą ir kiekvieno vaiko asmeninę pažangą.

Ugdymo procese naudojamos informacinės technologijos žadina vaiko motyvaciją mokytis, patirti, atrasti, plečia mąstymo galimybes. Vaikai tyrinėja ir atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, įgytą patirtį panaudoja kituose žaidimuose.

Ekskursijos ir išvykos praturtina vaikų patirtį, jie susipažįsta su artimiausia gamtine, socialine ir kultūrine aplinka, mokosi ne tik orientuotis naujoje aplinkoje, bet ir tiesiogiai konstruoja savo žinias, veikdami natūralioje aplinkoje. Ugdymo turinio įgyvendinimas organizuojamas taip, kad atitiktų pagrindinius ir prigimtinius vaiko poreikius, sudarytų galimybę atsiskleisti vaiko individualumui ir savitumui visose ugdymo(si) pasiekimų srityse kurių visuma užtikrintų ugdytinių mokyklinę brandą.

Ugdymo(si) sritys „Mūsų sveikata ir gerovė“

Ugdymo turinys 1,5-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara,	Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojami tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir	► Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu. ► Skanauja maistą patiektą estetiškai. ► Girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną. ► Grupės įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus.

prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.	saugiai elgtis lauko aikštelėje.	► Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius. ► Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.
Fizinis aktyvumas <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gaudo kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius.	► Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant į kalniuką. ► Geba pereiti nuo greito ėjimo prie bėgimo. ► Pradedama lankstyti ranką per riešą, vis tiksliau atliekant judesius. ► Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka, atsuka, darinėja, naudojami stalo įrankiais.

Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.	Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis. Pasako kiek jam metų, savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiaisiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	► Ugdosi dienos ritmo pajautą, kai kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. ► Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir patikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar vyks. ► Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, pažymi, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.
Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį.	► Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai. ► Naudojasi stalo įrankiais, pasirenka stalo įrankį skirtingam maistui valgyti.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.	Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų ir sveiką maistą, iš kur jis atsiranda, ir ką reikia valgyti, kad augtų sveikas. Stengiasi rinktis sveikus maisto produktus. Savarankiškai serviruoja stalą, valgo tvarkingai ir susitvarko pavalgęs. Taisyklingai plauna rankas, apsirengia ir nusirengia pagal oro sąlygas, rūpinasi savo daiktais. Laikosi saugaus elgesio taisyklių gatvėje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. Žino, kur kreiptis pagalbos, ir mokosi saugoti save bei kitus.	► Klausio, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. ► Diskutuoja su draugu kas yra sveika, o kas ne, savo nuomonę argumentuoja. ► Žaidžia vaidmeninius, režisūrinius žaidimus. ► Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina. ► Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį. ► Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos. ► Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. ► Išitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, maloniai akiai. ► Imasi iniciatyvos pastebint ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti. ► Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus,

		ištikus nelaimei, patekus į bėdą. ► Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. ► Mokosi saugaus elgesio grupėje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių įgūdžių, sužino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.
Fizinis aktyvumas <i>Vertybinių nuostatų</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas</i> Tiksliai ir koordinuotai eina bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	Eina, bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, išvermingas Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius išlaikant pusiausvyrą.	► Juda spontaniškai su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. ► Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. ► Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais. ► Inicijuoja ir įsitraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. ► Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes. ► Saugiai keičia savo kūno

		pradines padėtis, veikiant ribotame plote bando judėti saugant save ir kitą. ► Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti, pralaimėti. ► Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėlioiant, konstruojant, veriant, piešiant ir kt..
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.	► Suaugusiojo skatinami vaikai atsižvelgia į visos dienos režimą, dėlioja dienos ritmo paveikslėlius, skirtingų dienų įvykius, keičiančius įprastą dienos eigą, dienos ritmą. ► Vakare reflektuoja ar pavyko įgyvendinti susiplanuotą dienos ritmą, aptaria kaitos priežastis. ► Suaugusiojo padedami susikuria įvairius ritualus. ► Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo. ► Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nuramina kūną, emocijas, mintis. ► Išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus.

Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	Žino ir geba taikyti įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	► Mokosi elgesio taisyklių prie stalo. ► Siekia estetinio įspūdžio, geba padengti kasdienį ir šventinį stalą. ► Kuria įvairius siužetus režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu. ► Geba išklaudyti skaitomų tekstų ir pasakojimų, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nemesti. ► Tyrinėja kiek reikia įdėti darbo, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo.
---	---	--

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojo svarba ugdymo srityje „Mūsų sveikata ir gerovė“, ypač akcentuojant jo vaidmenį formuojant vaikų sveikos gyvensenos įpročius ir skatindamas fizinį bei emocinį gerbūvį. Mokytojas turi ne tik suteikti žinių apie sveikatą ir gerovę, bet ir tapti įkvėpiančiu pavyzdžiu, taip prisidedant prie vaikų sveikatos ugdymo ir gerovės. Pateiksime pagrindinius pedagoginių strategijų aspektus, kurie padeda ugdyti vaikų sveikatos ir gerovės įgūdžius:

1) mokytojo vaidmuo kaip pavyzdys jis savo elgesiu turi rodyti vaikams, kaip rūpintis savo sveikata. Tai apima sveiką mitybą, fizinį aktyvumą ir higienos taisyklių laikymąsi. Kai vaikai mato, kad mokytojas pats rūpinasi savo sveikata, jie linkę jį sekti ir įgyti sveikos gyvensenos įpročius;

2) lanksti ir prieinama ugdymo aplinka, tai kai mokytojas turi kurti tokią aplinką, kuri skatintų vaikus žaisti ir mokytis, nesvarbu, kokie būtų jų amžiaus, socialiniai, kultūriniai ar sveikatos skirtumai. Svarbu, kad kiekvienas vaikas jaustųsi įtrauktas ir galėtų mokytis pagal savo gebėjimus bei poreikius, todėl mokytojas pritaiko veiklas, kad jos būtų prieinamos visiems vaikams;

3) individualizacija ir diferencijavimas, skatinant vaikų sveikatos ir gerovės ugdymą, mokytojas pritaiko veiklas pagal individualius vaikų poreikius ir gebėjimus. Tai leidžia vaikams veikti savo tempu, mokytis vieniems iš kitų ir pasiekti geriausius rezultatus. Pavyzdžiui, vaikai gali dalyvauti įvairiose fizinio aktyvumo veiklose ar sveikos mitybos užduotyse, kurios pritaikytos jų galimybėms ir interesams;

4) patirtinis mokymasis ir žaidybiniai metodai. Patirtinis mokymasis yra esminė strategija, skatinanti vaikus tiesiogiai įsitraukti į praktines užduotis, eksperimentus ir žaidimus. Pavyzdžiui, vaikai gali tyrinėti sveikos mitybos principus per interaktyvias veiklas, gaminti sveikus patiekalus ar dalyvauti žaidimuose, kurie moko apie asmens higieną ir saugų elgesį;

5) žaismė ir kūrybiškumo skatinimas, tai yra natūralus vaikų mokymosi būdas. Tai gali apimti fizines veiklas, kūrybinius žaidimus ar užduotis, kurios ugdo vaikų sveikatą ir gerovę, tokiu būdu jie įgyja ir socialinių, ir emocinių įgūdžių. Žaidžiant vaikai ne tik mokosi, bet ir smagiai praleidžia laiką, kas prisideda prie jų bendros gerovės;

6) ugdomas sveikos gyvensenos įgūdžius, mokytojas turi užtikrinti, kad ugdymo procesas būtų įtraukiantis ir prieinamas visiems vaikams. Tai apima įvairias ugdymo priemones ir metodus, pavyzdžiui, universalaus dizaino mokymuisi principus, kurie užtikrina, kad visi vaikai, nepriklausomai nuo jų gebėjimų, galėtų dalyvauti ir mokytis. Mokytojas taip pat turi integruoti žaismę ir kūrybiškus metodus, kurie skatina tiek fizinį aktyvumą, tiek socialinį ir emocinį vystymąsi;

7) kultūriniai ir kalbiniai dialogai, kai mokytojas skatindamas vaikų sveikatos ir gerovės ugdymą, gali įtraukti įvairias kultūrines ir kalbines perspektyvas, kas padeda vaikams geriau suprasti ir vertinti sveikos gyvensenos reikšmę įvairiose kultūrose. Tai taip pat prisideda prie vaikų socialinio ir emocinio vystymosi, nes jie išmoka dirbti kartu ir dalintis patirtimi;

8) fizinis aktyvumas ir kūrybiškumas, kai mokytojas turi sukurti aplinką, kurioje vaikai gali įsitraukti į įvairias fizinio aktyvumo veiklas – nuo žaidimų lauke iki kūrybiškų užduočių, kurios ugdo jų sveikatą, kūrybiškumą ir komandinį darbą. Tai skatina ne tik fizinę gerovę, bet ir socialinį bei emocinį augimą;

9) refleksija ir grįžtamasis ryšys, mokytojas turi suteikti vaikams galimybę reflektuoti savo veiklas ir pasiekimus, kad jie suprastų, kaip jų elgesys veikia jų sveikatą ir gerovę. Reguliarus grįžtamasis ryšys padeda vaikams suprasti, kur dar reikia tobulėti, ir motyvuoja juos siekti geresnių rezultatų.

Visi šie pedagoginiai aspektai kartu kuria integruotą ir įtraukiantį ugdymosi procesą, kuris padeda vaikams ugdyti sveikos gyvensenos įpročius, lavinti fizinius, socialinius ir emocinius gebėjimus, o taip pat – skatinti kūrybiškumą ir gerovę. Mokytojas, būdamas aktyvus ir įkvepiantis pavyzdys, turi labai svarbų vaidmenį formuojant vaikų požiūrį į sveikatą ir gerovę.

Ugdymo(si) sritis „Aš ir bendruomenė“

Ugdymo turinys 1,5-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.	Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	► Savo kūno ribas jaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, rengiami, kalbinami. ► Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro. ► Stebi save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, žaisdami šešėlių žaidimus. ► Supranta save kaip unikalų asmenį žaidžiant, pasakojant, piešiant save, savo stiprybes. ► Pajaučia savo augimą per didėjantį savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas. ► Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai

		užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. ► Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Pradedama atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradedama vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja.	► Savo poreikius mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, pirmaisiais žodžiais, galvos linktelėjimu (sutikimas) ar papurtant galvą į šonus (nesutikimas). ► Kilusias emocijas išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. ► Jautriai reaguoja, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis. ► Mokosi emocijas atpažinti, jas įvardyti. ► Savo nuotaiką pažymi naudojant emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“. ► Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso.

Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudrinęs geba nusiraminti.	Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį.	► Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodo, atskleidžia, išreiškia emocijas, kreipiasi pagalbos, pasiguodžia, leidžiasi apkabinamam, nuraminamam, nukreipia dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukia iš įtampą keliančios situacijos. ► Bendraudami su kitais mokosi tinkamai elgtis, pritaiko išmokus būdus, kuriuos patyrė, suprato, perėmė iš suaugusiojo, atsižvelgia į kito prašymus. ► Jaučia laiko tėkmę sąsajoje su savo veikla ir gyvenimo ritmu. Eksperimentuoja su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais. ► Paros trukmę ir laiko tėkmę per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.
---	--	---

Santykiai su suaugusiais ir vaikais <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, aiškinasi, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam ištraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamas bendrai.	► Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. ► Stengiasi suprasti, ką jaučia kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. ► Tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirenka savo drabužėlius ar žaislus, aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).
---	--	---

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
------------------	-------------------------------------	---

Savivoka ir savigarba <i>Vertybinė nuostata</i> Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, domisi ir dažniausiai laikosi vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.	► Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas eksperimentuodami, kurdami modelius. ► Mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą, reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. ► Aiškina ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. ► Įžvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. ► Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami. ► Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrods užaugę, ko norėtų išmokti, kuo norėtų tapti ateityje. ► Atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu . ► Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir
---	---	---

		įvairovę vaikai pažįsta per įvairias melodijas. ► Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos ir pan., tyrinėja ir atranda, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius. ► Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. ► Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams, tyrinėja šalies žemėlapi, konstruoja mėgstamų vietų modelius, iš pasakojimų pažįsta iškilias asmenybes. ► Pilietinį tapatumą vaikai ugdosi šeimoje, grupėje, kieme laikydamiesi vertybių, pareigų ir teisių, kurias turi konkrečios valstybės pilietis. ► Dalyvauja prasmingose veiklose, kurios siejamos su aplinkos saugojimu, tvarkymu. ► Aiškinasi ir išreiškia supratimą, kad kai kurie žmonės patiria skurdą, jiems reikalinga pagalba, todėl įsitraukia į organizuojamas labdaros akcijas, prisideda prie kitų labdaros iniciatyvų.
--	--	--

Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Atpažįsta ir gana tiksliai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradedą kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau.	► Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu. ► Žaidžia žaidimus, kurie skatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti. ► Skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešinius, žodžiais ir kt.) parodo savo poreikius, pomėgius, interesus. ► Veikdami įvairiose veiklose, žaidimuose patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.
---	---	--

Savireguliacija ir kontrolė <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	Žino ir geba taikyti įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. Nesunkiai laikosi ir supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.	► Pradedama valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbado skirtingus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkia pastangas tinkamam poelgiui. ► Mokytojo padedamas mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai (mokosi išvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti). ► Stebi, tikslingai tyrinėja, išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. ► Ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę žaidžiant savireguliaciją plėtojančius žaidimus, savarankiškai išbandant naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukiant į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveiktas reikalingas veiklas, laikosi su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. ► Išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdosi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus. ► Kelia sau paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia. Susidūrus su kliūtimi keičia veikimo ar elgesio būdus,
---	---	--

		atkakliai stengiasi jas įveikti, kreipiasi pagalbos ir ją priima. ► Mokosi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį, kad pasirinktų tinkamiausius būdus. ► Klausinėja apie reikalavimus savo elgesiui, stengiasi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai. ► Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj.
--	--	--

Santykiai su suaugusiais ir vaikais <i>Vertybinių nuostatų</i> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei kitų nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedama tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.	► Inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisyklės, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. ► Išbando pačių bendraujant atrastus, ar iš kitur sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. ► Piešiant, matuojantis, lyginant panašumus ir skirtumus, kalbantis, žaidžiant, kartu veikiant tyrinėja, kuo panašus/si į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų, suaugusiųjų. ► Komunikuoja su mokytoju, seka jo elgesio modelį, mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. ► Žaisdamas, atlikdamas grupines veiklas mokosi išklausyti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. ► Mokytojo padedamas mokosi įžvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeikių, kurios būtų priimtinos kiekvienam. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti.
--	--	--

		► Kartu su visais priima bendrus sprendimus, diskutuoja, drauge siūlo idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jaučiasi aktyviais grupės dalyviais. ► Kartu su kitais veikiant ir siekiant bendro tikslo, lyderiauja paeiliui, apsversto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų. ► Tyrinėjant, aiškinantis, patiriant gyvenimą <i>čia ir dabar</i> plėtoja supratimą apie laiko tėkmės pokyčius per tam tikrą laiką. ► Atpažįsta tautosakos paveldą žmonių sukurtą praeityje, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. ► Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį ► Atranda ir tyrinėja dominančias istorines vietas esančias aplinkui.
--	--	--

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Labai svarbus pedagoginis požiūris, kuris orientuojasi į vaiko asmeninį ir socialinį vystymąsi per patirtinį mokymąsi ir bendruomenės vertybių ugdymą. Siekiant, kad mokytojai efektyviai skatintų vaikų savivoką, savigarbą ir emocijų valdymą, labai svarbu, kad jie sukurtų tokią aplinką, kuri būtų saugi, jautri ir atvira vaikų poreikiams bei emocijoms. Kad mokytojai galėtų remtis šiuo požiūriu, jų veikla turėtų būti orientuota į keletą pagrindinių strategijų ir principų:

1) *Emocinis ryšys su vaiku* – mokytojas turi būti emociniu modeliu, kuris ne tik moko, bet ir rodo, kaip atpažinti ir valdyti savo emocijas. Tai taip pat apima jautrų ir pastovų ryšį su vaikais, kad jie jaustųsi priimti ir saugūs, galėtų išreikšti savo jausmus ir išmokyti juos valdyti;

2) *Individualizuotas požiūris* – vaikai yra skirtingi, todėl mokytojas turi suteikti galimybes vaikams pasirinkti veiklas pagal savo interesus ir poreikius. Tai leidžia vaikams jaustis atsakingais už savo mokymosi procesą, stiprina jų savivertę ir pasitikėjimą savo gebėjimais;

3) *Patirtinis mokymasis per žaidimus ir eksperimentus* – žaidimai ir praktinės užduotys padeda vaikams išmokti socialinių įgūdžių, draugystės svarbą ir bendravimo taisykles. Tai yra puiki priemonė ugdyti vaikų gebėjimą reguliuoti savo elgesį ir prisitaikyti prie įvairių socialinių situacijų;

4) *Dialogas ir bendradarbiavimas* – mokytojo paskirtis yra skatinti bendravimą ir bendradarbiavimą tarp vaikų. Tai padeda ugdyti socialinius įgūdžius ir empatiją, be to, leidžia vaikams pasidalinti savo patirtimi ir mokytis iš kitų;

5) *Kūrybiškumo skatinimas* – mokytojas turi skatinti vaikų kūrybiškumą, skatindamas tyrinėjimus, eksperimentavimus ir nuolatinį žaislingumą. Tai padeda vaikams išreikšti save, atrasti naujas galimybes ir ugdyti pasitikėjimą savo gebėjimais;

6) *Iniciatyvos ir savarankiškumo skatinimas* – mokytojas turėtų sudaryti sąlygas vaikams savarankiškai įgyvendinti savo sumanymus ir inicijuoti bendrus žaidimus ar veiklas. Tai padeda vaikams jaustis aktyviais ir atsakingais savo mokymosi procese;

7) *Emocinė saugumo aplinka* – kuriant tokią aplinką, kurioje vaikai jaustųsi saugūs ir priimti, mokytojas gali skatinti jų savivertę ir pasitikėjimą. Tai yra pagrindas geriems tarpusavio santykiams ir sėkmingam bendruomenės formavimui.

Svarbu, kad mokytojas nuolat reaguotų į vaikų poreikius, būtų jautrus jų emocijoms ir skatintų nuolatinį dialogą bei bendravimą. Tai ne tik padeda ugdyti socialinius ir emocinius įgūdžius, bet ir prisideda prie vaiko asmenybės formavimosi bei sėkmingos integracijos į bendruomenę.

Ugdymo(si) sritis „Aš kalbų pasaulyje“
Ugdymo turinys 1,5-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
------------------	----------------------------------	---

Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	► Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą. ► Vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus. ► Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienos tvarka susijusius paaiškinimus. ► Pasitelkdamis įvairius ženklus ir gestus, simboliškai išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose.
--	---	--

Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi,	2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, atsako į paprastus klausimus, vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas	► Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmiais, mimika ir pantomima dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. ► Jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine
--	---	---

jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį, pasakoja ir kuria paprastas istorijas.	ženklus.	išraiška. ► Suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles. ► Poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. ► Domisi skirtinga kalbine raiška.
Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz.: robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmiais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	► Mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. ► Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, ekrane, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Vaizdinės informacijos suvokimą papildo kiti jutiminiai pojūčiai, ypač – lytėjimas.

Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.	Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.	► Žodinės kalbos suvokimą ugdosi dalyvaudami inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose. ► Plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiųsios ir eksperimentuodami. ► Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse.
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus.	► Mokosi išklausyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge, sukuriant klausymosi aplinkų įvairovę. ► Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius. ► Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinų ir veiksmų pavadinimus.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais teksta, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	► Aktyviai įsitraukia į bendravimo veiklas, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdomi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. ► Žaisdami, dalyvaudami problemų sprendime, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. ► Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. ► Kūrybiškai naudojasi gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami. ► Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu.

Kalbinė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, ištraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius. Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.	► Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. ► Dalyvauja mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. ► Ištraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti. ► Supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir supranta, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. ► Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas.
--	---	---

Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Igyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.	► Sužadintas smalsumas įtraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiaisiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. ► Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. ► Rašytinės raiškos gebėjimus ugdo atrasdami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, rašydami spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu.
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis,	Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Siūlo naujus šokio raiškos būdus,	► Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria vaikui naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas. ► Plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda ugdytis žodinės kalbos supratimą. ► Kalbinės raiškos būdus

atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius.	tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas.
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. Išvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti.	► Įsitraukia į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. ► Įsitraukia į veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams.

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojo svarba ugdymo(si) srityje „Aš kalbų pasaulyje“, pabrėžia jų vaidmenį kuriant palankią ir stimuliuojančią aplinką, skatinant aktyvų dalyvavimą ir ugdant vaikų kalbinius gebėjimus. Mokytojas šioje srityje turi daug įvairių funkcijų ir atsakomybių, kurias jis gali įgyvendinti, taikydamas įvairius metodus ir strategijas. Svarbiausi pedagoginio vaidmens aspektai šiame kontekste yra:

1) *Tinkamos aplinkos kūrimas* – mokytojas turi sukurti erdvę, kurioje vaikai galėtų jaustis laisvai ir komfortiškai, tyrinėjant kalbą. Tai apima kalbos kampelius, laboratorijas ir žaidimų erdves, kuriose vaikai galėtų praktikuoti kalbinius įgūdžius ir eksperimentuoti su žodžiais;

2) *Kalbiniai žaidimai ir vaidmenų žaidimai* – naudojant žaidybines situacijas, pavyzdžiui, lėlių teatro pasirodymus ar vaidmenų žaidimus, mokytojas ne tik ugdo kalbinius įgūdžius, bet ir skatina vaikų kūrybiškumą, emocinį įsitraukimą bei socialinius gebėjimus. Tokios veiklos suteikia vaikams galimybę aktyviai dalyvauti ir tobulinti savo kalbinę raišką;

3) *Dialogiškas ugdymo procesas* – mokytojo tikslas yra skatinti vaikus aktyviai dalyvauti dialoguose ir diskusijose. Tai apima atvirų klausimų uždavimą, kuris leidžia vaikams išsakyti savo nuomonę, ją argumentuoti ir tuo pačiu lavinti kritinį mąstymą bei kalbos įgūdžius;

4) *Patirtinis mokymasis* – mokytojas turi sukurti situacijas, kuriose vaikai galėtų taikyti įgytas žinias ir įgūdžius, pavyzdžiui, per projektines veiklas arba tyrimus gamtoje. Tai ne tik padeda gilesniam supratimui, bet ir skatina savarankiškumą bei aktyvų mokymąsi;

5) *Žaidimų pedagogika* – mokytojas naudoja žaidimus, kad skatintų vaikų kalbinę ir socialinę raidą, taip pat kūrybiškumą. Tokie žaidimai gali būti įvairūs – nuo žodžių žaidimų iki fizinių veiklų, kurios įtraukia kalbos elementus ir skatina bendravimą;

6) *Vizualinės ir sensorinės priemonės* – paveikslėlių knygos, vaizdo medžiaga ir kitos vizualinės priemonės padeda vaikams geriau suprasti ir išreikšti kalbą. Šios priemonės suteikia galimybę gilinti kalbos žinias ir skatinti įvairius mokymosi kanalus, tokius kaip regėjimas ir klausymas;

7) *Individualizuotas požiūris* – mokytojas pritaiko veiklas pagal kiekvieno vaiko poreikius ir gebėjimus, užtikrindamas, kad visi vaikai būtų įtraukti į ugdymo procesą ir turėtų galimybę tobulėti pagal savo tempą;

8) *Refleksija ir grįžtamasis ryšys* – reguliarus vaiko progresų vertinimas ir grįžtamasis ryšys padeda vaikams suvokti savo pasiekimus, paskatina tolesnį mokymąsi ir ugdo pasitikėjimą savimi. Refleksija skatina vaikus apmąstyti, ką jie išmoko ir kokius tolesnius žingsnius gali žengti.

Visa tai sudaro tvirtą pagrindą, kad mokytojai galėtų efektyviai ugdyti vaikų kalbinius įgūdžius ir skatinti kūrybiškumą bei kritinį mąstymą. Mokytojų sukuriamą stimuliuojanti aplinka ir naudojamos įvairios ugdymo priemonės padeda vaikams tobulėti kalbinėje srityje ir geriau suprasti pasaulį aplink juos.

Ugdymo(si) sritis „Tyrinėju ir pažistu aplinką“

Ugdymo turinys 1,5-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.	Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienius, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus.	► Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios). ► Dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.
Matematinis mąstymas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais <i>Esminis gebėjimas</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti,	Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas. Paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).	► Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jautimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. ► Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai). ► Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia

geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.		suskaičiuotą objektų kiekį. ► Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti.
---	--	--

Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz.: robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradedą laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	► Žaidžia su įgarsinimo lentele, mokosi įrašyti savo balsą, atpažinti paveikslėlius. ► Žaidžia, tyrinėja aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.).
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus	Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai mokosi naujų žodžių. Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba	► Kalbinami išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų.

pobūdžio tekstus.	prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių.	
Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatą rodo kitiems.	► Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. ► Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti.
Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminis gebėjimas</i> Gebu atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį,	Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.	► Pradedą nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). ► Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami

savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio, įveiktos problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai.	Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą.	iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. ► Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas.
Mokėjimas mokytis <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminis gebėjimas</i> Pradedą valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas.	► Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. ► Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
------------------	-------------------------------------	---

Aplinkos pažinimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaikškina, kodėl išteklius reikia tausoti.	► Apžiūrinėja iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. ► Stebint aplinkos daiktus suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdo savarankiškumą, supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. ► Remdamiesi patirtimi, vartydami paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, apžiūrėdami išvykų metu, vaikai susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). ► Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. ► Tyrinėja, aiškinasi, kas ir
---	---	--

		kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę.
Matematinis mąstymas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais <i>Esminis gebėjimas</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, seką, vietą ir	Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais spręsdamas problemas. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti. Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai.	► Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. ► Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdo kantrybę, savikontrolę. ► Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (pavyzdžiui, planas). ► Vaikai pastebi daiktų seką

judėjimo kryptį.		eidami į mokyklą, kur nors važiuodami: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. ► Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga ► Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridedant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus ► Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti.
------------------	--	---

Skaitmeninis sumanumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Igyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. Pradedą suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles.	► Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus panaudojant įvairias priemones: knygoje, informaciniuose tekstuose, stebi tiksliai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. ► Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). ► Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. ► Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, mokosi atpažinti ir paaiškinti
---	--	---

		kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. ► Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju. ► Žaisdami, konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.
Kalbų supratimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis	Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzimus, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. Domisi įvairiais rašytiniais teksta,	► Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. ► Dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėšį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų

perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.	kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti. ► Mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. ► Išitraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. ► Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną.
---	---	---

Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	► Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. ► Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). ► Drauge su mokytoju aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. ► Žaisdami atranda fizikinius reiškinius, tyrinėja tamprumo reiškinius. ► Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai ► Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus.
--	--	---

Problemų sprendimas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveiktos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.	► Mokytojo padedami, ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. ► Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. ► Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai. ► Veikdami mokytojo tikslingai sukurtuose kontekstuose, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprendami problemas. ► Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį.
---	---	--

Mokėjimas mokytis <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.	► Matydami, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir stebėdami, kaip tie įrankiai veikia, patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdosi nuostatą tausoti daiktus. ► Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus. ► Per įvairias praktines veiklas susipažįsta su nurodymo, komandos sąvoka.
--	--	--

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojo vaidmuo ugdymo(si) veikloje puikiai atspindi pagrindinius principus, kurie padeda vaikams aktyviai ir kūrybiškai tyrinėti aplinką, ugdyti savo smalsumą ir gebėjimus. Mokytojai, naudojantys įvairias metodikas ir strategijas, atlieka esminį vaidmenį vaikų pažinimo procese, skatindami juos ne tik stebėti, bet ir veikti, eksperimentuoti bei reflektuoti. Pagrindiniai mokytojų vaidmens aspektai, kurie yra svarbūs šiame kontekste:

1) *Smalsumo žadinimas ir aplinkos tyrinėjimas.* Mokytojai turi kurti aplinką, kurioje vaikai galėtų išreikšti savo smalsumą ir tyrinėti pasaulį. Tai apima stebėjimą, eksperimentavimą ir naudojimąsi įvairiomis priemonėmis, tokiomis kaip skaitmeninės technologijos, kurios padeda vaikams giliau pažinti aplinką. Pavyzdžiui, vaikai gali tyrinėti gamtos reiškinius, atlikti paprastus eksperimentus, naudoti skaitmeninius įrankius ir žaidimus, kad išplėstų savo supratimą apie pasaulį;

2) *Savivaldus žaidimas ir struktūruota veikla.* Mokytojas užtikrina, kad būtų subalansuota savarankiška vaikų veikla ir struktūruotos veiklos, kurios suteikia aiškias taisykles. Tai svarbu, nes vaikai, turėdami laisvę žaisti ir tyrinėti, mokosi kūrybiškumo ir

savarankiškumo, tačiau kartu struktūruota veikla suteikia stabilumą ir padeda ugdyti socialinius įgūdžius, supratimą apie taisykles ir organizuotumą;

3) *Argumentavimas ir patirties taikymas*. Mokytojas skatina vaikus aiškinti savo veiksmus ir mąstymą, rasti argumentus, kodėl jie pasirenka tam tikrus veiksmus ar sprendimus. Tai padeda vaikams ugdyti kritinį mąstymą ir gebėjimą reflektuoti apie savo veiklą. Taip pat pedagogas turi skatinti vaikus pritaikyti įgytas žinias ir įgūdžius naujose situacijose, mokytis iš patirties ir lanksčiai prisitaikyti;

4) *Personalizuotas ir savivaldus ugdymas*. Mokytojai taiko personalizuotą požiūrį, pritaikydami veiklas pagal kiekvieno vaiko poreikius ir gebėjimus. Vaikai mokosi savo tempu ir pagal savo interesus, o pedagogas pritaiko užduotis ir iššūkius, kad jie jaustųsi motyvuoti ir pasiektų savo asmeninius tikslus;

5) *Dialogiškas ir tyrinėjantis ugdymas*. Dialogas su vaikais yra labai svarbus. Mokytojas skatina aktyvų dalyvavimą diskusijose ir tyrinėjimuose, užduodamas atvirus klausimus, kurie skatina gilų apmąstymą ir kūrybinį mąstymą. Tyrinėjimo metodas, kai vaikai patys atranda atsakymus, yra labai efektyvus, nes jie įgyja tiesioginę patirtį, kuri padeda gilinti jų supratimą;

6) *Judrus ir kūrybiškas ugdymas*. Judrumas ir kūrybiškumas yra esminiai ugdymo metodai, skatinantys vaikų aktyvumą ir kūrybinį mąstymą. Vaikai turi galimybę tyrinėti ir išreikšti save įvairiomis priemonėmis – per judėjimą, meną, muziką ar kūrybines užduotis. Tai skatina ne tik jų fizinę, bet ir emocinę, socialinę bei intelektualinę raidą;

7) *Reflektuojantis ugdymas*. Refleksija yra labai svarbi vaikų mokymosi dalis. Mokytojas reguliariai skatina vaikus apmąstyti, ką jie išmoko ir kaip jie gali pritaikyti savo žinias ir įgūdžius ateityje. Refleksija taip pat padeda vaikams suprasti savo patirtį ir gerinti mokymosi procesą, stiprinant jų savivertę ir pasitikėjimą.

8) *Visapusiškas pojūčių ugdymas*. Skatinant vaikų kūrybiškumą ir smalsumą, mokytojas turi užtikrinti, kad vaikai patirtų ir suprastų aplinką visais pojūčiais. Tai apima ne tik vizualinius, bet ir klausos, lytėjimo bei kitus pojūčius, kurie padeda gilinti supratimą ir formuoti pilnesnį pasaulio vaizdą.

Mokytojai, taikydami šias strategijas ir metodus, kuria aplinką, kurioje vaikai gali patirti, tyrinėti, reflektuoti ir gilinti savo supratimą apie pasaulį. Šis procesas skatina vaikų smalsumą, kūrybiškumą ir savarankiškumą, o mokytojas, būdamas lanksčiu ir įkvepiančiu vadovu, padeda vaikams atrasti savo gebėjimus ir užmegzti ryšį su aplinka.

Ugdymo(si) sritis „Kuriu ir išreiškiu“

Ugdymo turinys 1,5-3 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Estetinis suvokimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, gėrėsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su įvairiais gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškiniiais, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą.	► Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. ► Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). ► Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan.
Meninė raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės	Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais.	► Intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas.

raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.	Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves.	► Mokosi vis tiksliau suvokti, imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. ► Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. ► Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.
---	---	---

Gebėjimas žaisti <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminis gebėjimas</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	Žaidžiant pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmiais. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.	► Išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. ► Žaidimo patirties neturintis vaikas pradeda žaisti mokytojui su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. ► Erdvinė raiška lavėja jiems spontaniškai žaidžiant su erdvinei vizualinei raiškai skirtomis priemonėmis ir medžiagomis.
--	---	---

Kūrybiškumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo.	► Juda natūraliai, džiaugsmingai, jų judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba jie išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.
Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką ištraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultata rodo kitiems.	► Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. ► Į valdę savo kūno judesius, vaikai vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. ► Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius.
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų	Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus.	► Dėl džiaugsmingos aplinkinių reakcijos vaikai labiausiai pasisekusius judesius ir garsus vis tikslingiau kartoja, ima jais žaisti,

emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų.	manipuliuoti, siekdami socialinio atsako.
---	--	--

Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams

Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Estetinis suvokimas <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta įvairius gamtinių ir kultūrinių aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaislingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą pasakydamas vieną kitą argumentą.	► Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. ► Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan.. ► Grafinė ir spalvinė raiška tampa įvairesnė, meninių sąvokų žodynas platesnis, kai mokytojo paskatinti

		jie stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais. ► Pažįsta ir patiria teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų stebėdami ir dalyvaudami teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt..
Meninė raiška <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tiksliai pasirenka dailės priemones ir technikas. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų	► Mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. ► Judesiu rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. ► Muzikuodami kūno perkūnija ir instrumentais, lavina motoriką ir raumenų kontrolę, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t. t. ► Tikslingas grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimas – piešimas. ► Piešdamas ir kurdamas su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. ► Spalvinė, grafinė ir erdvinė vizualinė raiška ikimokykliniame

	judesius.	ugdyme yra integrali.
Gebėjimas žaisti <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą. <i>Esminis gebėjimas</i> Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. Kuria išplėtotus ilgalaikių naratyvinių žaidimų siužetus. Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Žaidžiant laikosi susikurtų žaidimo taisyklių.	► Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienės socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. ► Žaidimai tampa tęstiniais, vaikai prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus.

Kūrybiškumas <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato. Dalinsi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.	► Patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes. ► Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. ► Patiria džiaugsmą kurdami įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų. ► Drauge su suaugusiaisiais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose (tradicinėse šventėse, pasakų vaidinimuose su lėlėmis ir pan.).
Tyrinėjimas <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą),	Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo	► Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. ► Kartu su bendraamžiais ir suaugusiaisiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių.

samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.	
Emocijų suvokimas ir raiška <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Atpažįsta ir gana tiksliai išveido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradedama kalbėtis apie jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau.	► Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. ► Atliekant simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiesiems suaugusiesiems. ► Dalinasi ir reflektuoja patirtas patirtis su šalia esančiais.

Ugdymosi kontekstai ir pedagogo vaidmuo, strategijos, metodai, būdai

Mokytojų vaidmuo, kuriant ugdymo(si) kontekstus, skatina vaikų kūrybiškumą, saviraišką ir tyrinėjimo džiaugsmą. Tai iš tiesų svarbus ir įkvepiantis požiūris į vaikų ugdymą, kuriame mokytojas tampa ne tik mokytoju, bet ir kūrybingos aplinkos kūrėju bei palaikymo teikėju. Pateiksiu pagrindinius aspektus, kurie apibūdina mokytojo vaidmenį šiame kontekste:

1) *Skatinimas tyrinėti ir eksperimentuoti.* Mokytojas suteikia vaikams galimybę spontaniškai tyrinėti ir eksperimentuoti, kas yra būtina skatinant jų kūrybiškumą ir smalsumą. Tai apima laisvą prieigą prie įvairių kūrybinių medžiagų ir priemonių, kurios leidžia vaikams išbandyti įvairius meninės raiškos būdus. Pavyzdžiui, vaikai gali kurti su skirtingais daiktais – nuo piešimo ir tapybos priemonių iki gamtos objektų ar net skaitmeninių įrankių, kurie atveria naujas kūrybos galimybes;

2) *Pozityvus grįžtamasis ryšys ir vaikų pastangų vertinimas.* Mokytojo grįžtamasis ryšys yra esminis, nes jis padeda vaikams suprasti savo kūrybinį procesą ir skatina juos tęsti savo idėjų įgyvendinimą. Mokytojai turi pozityviai reaguoti į vaikų pastangas, ne tik į galutinį rezultatą. Toks palaikymas leidžia vaikams jaustis įvertintiems ir skatina juos siekti daugiau, tobulėti bei išreikšti save.

3) *Emocinis ir fizinis saugumas.* Kurdamas tokią aplinką, mokytojas užtikrina, kad vaikai jaustųsi saugiai tiek fiziškai, tiek emociškai. Tai yra būtina, kad vaikai galėtų laisvai išreikšti savo idėjas ir kūrybiškai tyrinėti, žinodami, kad jų kūryba yra vertinama ir gerbiama. Tai taip pat apima saugias ir patogias erdves, kuriose vaikai gali judėti, tyrinėti ir kurti be jokių trukdžių;

4) *Įvairių aplinkų naudojimas kūrybiniam ugdymui.* Mokytojas skatina vaikų kūrybiškumą ne tik viduje, bet ir už mokyklos ribų. Aplinka, kuri apima tiek vidaus, tiek lauko erdves (parkus, muziejus, gamtos objektus), leidžia vaikams atrasti naujas kūrybos formas ir pasitelkti gamtą, kultūrą ir istoriją, kaip kūrybinius įkvėpimus. Tai praturtina ugdymo procesą ir leidžia vaikams patirti, kaip kūryba gali susijungti su kasdieniu gyvenimu ir aplinka;

5) *Savivaldos ir pasirinkimo laisvės suteikimas.* Mokytojas suteikia vaikams galimybę pasirinkti savo veiklą, medžiagas, priemones, vietas ir laiką. Tai labai svarbu, nes savarankiškas pasirinkimas skatina atsakomybės jausmą ir kūrybinį mąstymą. Vaikai gali laisvai bendradarbiauti su kitais arba pasirinkti dirbti individualiai, taip ugdydami tiek socialinius įgūdžius, tiek asmeninį kūrybiškumą;

6) *Kūrybiškumo ir socialinio bendravimo skatinimas.* Skatinant žaismingumą ir simbolinį mąstymą, mokytojas skatina vaikus bendradarbiauti, dalintis idėjomis ir kartu kurti. Tai padeda ugdyti socialinius įgūdžius ir stiprina vaikų gebėjimą dirbti komandoje. Žaidimo formos taip pat leidžia vaikams išreikšti savo emocijas, mintis ir kūrybą ne tik per piešinius, bet ir per vaidmenų žaidimus, pasakojimus ar muziką.

7) *Kūrybos skatinimas per įvairias meninės raiškos formas.* Mokytojas, suteikdamas vaikams galimybę eksperimentuoti su įvairiomis kūrybos formomis (piešimas, muzika,

teatras, šokis ir kt.), padeda jiems atrasti savo mėgstamas raiškos priemones ir gilinti meninę patirtį. Tai leidžia vaikams ne tik išreikšti save, bet ir atrasti savo stipriąsias puses bei menines aistras;

8) *Ilgalaikis domėjimasis ir gilesnis supratimas*. Mokytojas siekia, kad vaikai neužmirštų tik vienos kūrybos fazės, bet tęstų savo kūrybinius procesus ir ilgalaikį domėjimąsi. Sukuriant kontekstus, kurie įtraukia vaikus į gilų ir ilgalaikį mokymąsi, mokytojas skatina juos plėtoti savo kūrybinius interesus ir įgūdžius, taip stiprindamas jų kūrybiškumą ir problemų sprendimo gebėjimus.

Mokytojas, skatindamas vaikų kūrybiškumą, saviraišką ir tyrinėjimo džiaugsmą, vaidina labai svarbų vaidmenį ugdymo procese. Jis ne tik suteikia laisvę tyrinėti ir pasirinkti, bet ir palaiko, vertina bei skatina kūrybinį procesą, padedant vaikams atrasti savo unikalų būdą išreikšti save. Svarbu, kad pedagogas sukurtų aplinką, kurioje vaikai gali laisvai kurti, tyrinėti ir ugdyti savo kūrybinius įgūdžius.

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Pagrindinis vertinimo tikslas – pažinti vaiką, nustatyti jo pasiekimo lygį, numatyti ugdymo kryptis ir uždavinius. Kokybiškas programos vykdymas reikalauja kokybiško ugdymo. Vertinimas padeda išlaikyti ugdymosi tęstinumą, planuoti individualų darbą su vaikais.

Programa padeda mokytojui vertinti kiekvieno vaiko kompetencijų lygmenį, kuris neatsiejamas nuo vaiko vystymosi raidos. Manoma, kad vaiko ar grupės pasiekimų vertinimas yra planavimo raktas.

Siekiant gerų vaiko ugdymo(si) rezultatų reikalingas nuolatinis savo darbo vertinimas.

Nuolatinis savo veiklos vertinimas įgalina mokytoją:

- Tobulinti profesinę kompetenciją;
- Siekti geresnių vaiko ugdymo(si) rezultatų;
- Patirti pasitenkinimą atliktu darbu.

Vaiko pasiekimai vertinami programos ugdymo turinyje numatytais siektiniais gebėjimais.

Pažangos stebėsena. Stebėjimas turi būti pastovus. Vaiko pažangos stebėjimas turi būti du kartus per metus (mokslo metų pradžioje ir pabaigoje), prireikus atliekami tarpiniai vaikų stebėjimai.

Pažangos stebėjimo dalyviai ir vykdytojai: mokytojos, įstaigos specialistai, administracija, vaikai, tėvai. Mokytojas yra pagrindinis vaiko pasiekimo stebėtojas, nes jis nori žinoti ar vaikas daro pažangą natūralioje kasdieninėje veikloje, siekdamas tęstinumo šiose vystymosi srityse (fizinio vystymosi ir sveikatos saugojimo, socialinio – emocinio vystymosi, meninio ugdymo, intelekto ir pažinimo vystymosi).

Pažangos stebėjimo metodai:

- Vaiko stebėjimas;
- Veiklos ir kalbos fiksavimas;
- Vaiko kūrybos darbelių analizė;
- Duomenų rinkimas ir analizė;
- Pokalbiai su vaiku bei tėvais.

Pasiekimų fiksavimo ir pateikimo formos:

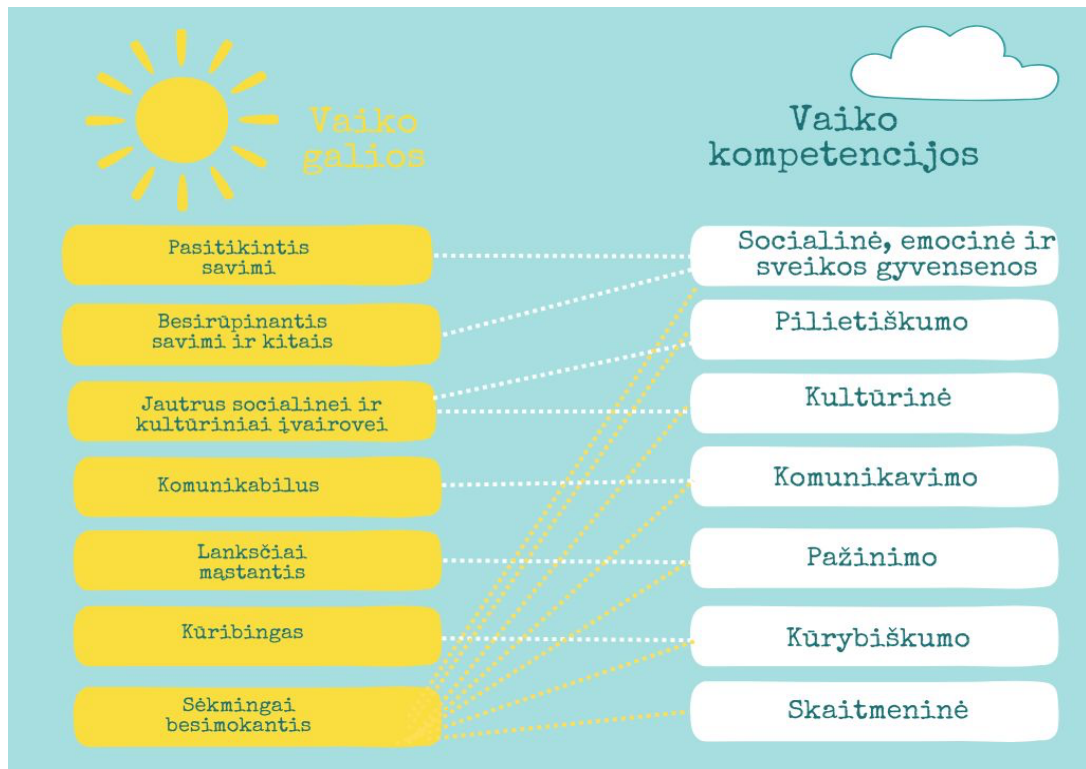
Pažangos stebėjimo medžiaga gali būti dokumentuojama vaiko pasiekimų aplanke. Aplanke kaupiami vaiko dailės ir kiti darbai, sukurtos knygelės, vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos, įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, mokytojo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.

Renkama audio ir video medžiaga. Šie įrašai suteikia mokytojui informaciją apie vaiką ir jo ugdymosi procesą.

Faktų analizė, stebėjimas, panaudojimas. Analizuojant surinktus faktus apmąstoma ir nustatomas ryšys tarp suplanuotų tikslų ir gautų rezultatų. Vertinant duomenis įsigilinama į vaiko individualią pažangą ir numatomi tolimesni žingsniai. Informacijos duomenys aptariami su mokytojais ir panaudojami metodikos bei programos tobulinimui.

Informacija šeimai apie vaiko pasiekimus teikiama laiku, yra esminė, konfidenciali ir etiška, atliepanti tėvų poreikius ir sudaranti prielaidas ugdymo(si) tęstinumui šeimoje.

Pasiekimų fiksavimo ir pateikimo formos buvo apsvaistytos įstaigos mokytojų tarybos posėdžiuose.

Ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamose pasiekimų srityse ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijose yra suderintos. Užtikrinamas nuoseklus pasiekimų sričių ir turinio augimas, siekiant, kad vaikas būtų pasiruošęs sėkmingai mokytis mokykloje.